

Tiivistelmä

Vanhalinnan kartanoravintolan (ent. kivilavetan) takana sijaitsevalla pysäköintialueella tehtiin lokakuussa 2013 arkeologinen koetutkimus. Pysäköintialueen koillispuolella on suunnitella uudisrakennus, jonka sijaintipaikalle tehtiin koekuopitus. Alueelle kaivettiin 36 koekuoppaa, jotka sijaitsivat kahden metrin välein toisistaan neljässä luoteis-kaakko-suuntaisessa rivissä. Koekuoppien koko oli 50 cm x 50 cm. Alueelta ei löydetty jälkiä kiinteistä muinaisjäännöksistä eikä esihistorialliseen aikaan tai keskiaikaan ajoittuvia esinelöytöjä.

Sisällysluettelo

Arkistotiedot

Kartat

1. Johdanto.....	1
1.1. Liedon Vanhalinna.....	1
1.2. Aikaisemmat arkeologiset inventoinnit ja tutkimukset Vanhalinnassa....	1
1.3. Vanhalinnan topografia ja ympäristön kuvaus.....	2
1.4. Vuoden 2013 koetutkimuksen taustaa.....	3
2. Tutkimusmenetelmät.....	4
3. Koekuopat ja havainnot.....	4
4. Lopuksi.....	6

LIITTEET

Kuvaliite.....	7
----------------	---

Arkistotietoja

Lieto Vanhalinna

Kartanoravintolan (vanhan kivinavetan) takana sijaitsevan pysäköintialueen koetutkimus

Kunta: Lieto
Kylä: Vanhalinna
Tila / Tontti: Vanhalinna 1:102
Tutkimuksen laji: Koekaivaus
Peruskarttalehti: 1043 12 Littoinen
Koetutkimusalue: Koekuopat ovat seuraavan alueen sisällä:
6717426.990 / 3246273.213 – 6717413.442 / 3246280.533
Maanomistaja: Turun Yliopistosäätiö
Maaherran makasiini
Henrikinkatu 10
20500 Turku
Tutkimuslaitos: Liedon Vanhalinna
Koetutkimuksen johtaja: FM Hannele Lehtonen
Kenttätyöaika: 21.-25.10.2013
Tutkitun alueen laajuus: 36 m²
Tutkimuksen rahoittaja: Liedon Vanhalinna –säätiö
Tutkimusluvan diaarinro: MV/127/05.04.01.02/2013
Koekaivauksen raportti: Hannele Lehtonen
31 s.
Kartat: Kartta 1: Seutukartta
Kartta 2: Peruskarttaote
Kartta 3. Koekuoppakartta
Kartta 4. Asemakaavakartta Vanhalinnan pihapiiristä
Kuvat: Liedon Vanhalinna, Hanna Pyhtilä ja Hannele Lehtonen
Alkuperäisen raportin säilytyspaikka: Museovirasto
Raportin kopiot: Turun Museokeskus, Liedon Vanhalinna

Aikaisemmat tutkimukset Vanhalinnassa:

- Lehtonen, Hannele (2011): *Pihapiirin peltoalueen koekaivaus suunnitellun maalämpöputkiston alueelle 19.-21.10.2011*. Liedon Vanhalinna, Turun yliopisto.
- Lehtonen, Hannele & Maija Lehikoinen (2009): *Aurajokivarren koetutkimus Vanhalinnan Linnavuoren länsipuolella sijaitsevalla Vuoripellolla 18.6.-17.8.2009*. Liedon Vanhalinna, Turun yliopisto.
- Pukkila, Jouko (2008): *Lieto, Vanhalinna. Linnavuoren kaakkoisrinne. Turun yliopiston arkeologian oppiaineen opetuskaivaukset 8. – 19.9.2008*.
- Pukkila, Jouko (2008): *Lieto, Vanhalinna. Linnavuoren kaakkoisrinne. Turun yliopiston arkeologian oppiaineen opetuskaivaukset 10. – 21.9.2007*.
- Pukkila, Jouko (2007): *Lieto, Vanhalinna. Linnavuoren kaakkoisrinne. Turun yliopiston arkeologian oppiaineen opetuskaivaukset 11. – 22.9.2006*.
- Maija Helamaa (2006): *Lieto, Vanhalinna. Linnavuoren kaakkoisrinne. Opetuskaivausten yhteydessä suoritettu koekuopitus 11. – 26.9.2006*.
- Asplund, Henrik (2007): *Lieto, Vanhalinna koillisrinne. Raivausröykkiön kartoitus 29. – 30.9.2004*.
- Pukkila, Jouko (2005): *Lieto, Vanhalinna. Selvitys arkeologisista kaivaustutkimuksista*. Turun yliopisto
- Korkeakoski-Väisänen, Kristiina (2005): *Lieto Vanhalinna linnavuoren koillisrinne. Opetuskaivaukset 17.5 - 4.6.2004*.
- Korkeakoski-Väisänen, Kristiina & Asplund, Henrik (2004): *Lieto, Vanhalinnan linnavuoren koillisrinne. Opetuskaivaukset 19.5. – 6.6.2003*.
- Korkeakoski-Väisänen, Kristiina (2003): *Lieto vanhalinna Linnavuori Koillisrinne, 2002*.
- Mäkinen, Suvi (2001): *Linnavuoren kaakkoisrinteen kaivaus ja pihapiirin putki- ja kaapelilinjojen valvonta kesällä 2000*.
- Nissinaho, Aino (2000): *Lieto, Vanhalinna, Härkätallin alusta. Sähköjohtokaivannon tarkastus*.
- Nissinaho, Aino (1998): *Projekti Aurajokilaakson Maahan kätkeyty menneisyys - arkeologinen inventointihanke 1998–2002. Vanhalinnan osa-alueinventointi v. 1998*.
- Saari, Esa (1998): *Rakennusprojektiin liittyvät arkeologiset tutkimukset 1998*.
- Korkeakoski-Väisänen, Kristiina (1998): *Museon pihapiirin koekaivaukset kesällä 1997*.
- Taivainen, Jouni (1997): *Kertomus Turun yliopiston arkeologian oppiaineen suorittamasta inventoinnista Liedon Vanhalinnan linnavuoren lounaispuolella 1996*.
- Järvinen, Tähtitalvikki (1997): *Kertomus Turun yliopiston arkeologian oppiaineen suorittamasta koekuopituksesta Liedon Vanhalinnan Linnavuoren koillisrinteellä 1996*.
- Järvinen, Tähtitalvikki (1997): *Lieto, Vanhalinna 1996. Alituvan viereisen irtomaakasan tarkastus*.
- Pukkila, Jouko (1996): *Linnavuoren koillisrinteen alapuolisen alueen koekuopitus 19.-21.5.1995*.
- Korkeakoski-Väisänen, Kristiina (1996): *Kertomus Turun yliopiston arkeologian oppiaineen suorittamista tutkimuksista Liedon Vanhalinnan Aittamäen roomalaisajan ja viikinkiajan kalmistossa 1995*.

- Sipilä, Marja (1996): *Lieto Vanhalinna Aittamäki. Kertomus rautakautisen kalmiston kaivauksesta 1.-22.6.1995.*
- Hakanpää, Päivi & Seppänen, Liisa & Glasberg, Katja (1995): *Kertomus Liedon Vanhalinnan Aittamäellä suoritetuista kalmistotutkimuksista 6.6.–19.7.1994.*
- Hautio, Minna (1994): *Lieto, Vanhalinna, Aittamäki. Myöhäisrautakautisen polttokenttäkalmiston tasokaivaus.*
- Jäkärä, Tiina (päiväämätön): *Lieto Vanhalinna Aittamäki. Koekuopitus 1994.*
- Salminen, Silja & Lähdesmäki, Ulla (1994): *Lieto, Vanhalinna, Aittamäki. Aittamäen koetutkimukset 31.5.–2.7.1993.*
- Hautio, Minna & Lähdesmäki, Ulla (1993): *Kertomus Liedon Vanhalinnan Linnavuoren ympäristön inventoinnista ja koetutkimuksista 1.5. – 31.7. ja 13.–26.10.1992.*
- Lähdesmäki, Ulla (1989): *Liedon Vanhalinnan linnavuoren hoitosuunnitelma. Turun yliopisto*
- Laukkanen, Esa (1987): *Selostus 21.9.1986 havaitusta muinaislöytöpaikasta Liedon Vanhalinnan linnavuoren juurella.*
- Luoto, Jukka (1976): *Lieto Vanhalinna 1975. Laki. Kaivauskertomus.*
- Luoto, Jukka (1975): *Lieto Vanhalinna linnavuori 1974. Selvitys havaitusta uhrikuopasta.*
- Luoto, Jukka (1975): *Lieto Vanhalinna 1974. Esi- ja keskusvarustus.*
- Luoto, Jukka (1976): *Lieto, Vanhalinna 1974. Lakitasanne. Kaivauskertomus.*
- Luoto, Jukka (1976): *Lieto, Vanhalinna 1973. Eturinne. Kaivauskertomus.*
- Luoto, Jukka (1975): *Lieto, Vanhalinna 1973. Laki.*
- Luoto, Jukka (1975): *Lieto, Vanhalinna 1973. Itärinne.*
- Luoto, Jukka (1976): *Lieto, Vanhalinna 1972–1973. Pohjoistasanne. Kaivauskertomus.*
- Luoto, Jukka (1976): *Lieto, Vanhalinna 1972. Lakitasanne. Kaivauskertomus.*
- Luoto, Jukka (1972): *Kertomus kaivauksista, jotka Turun Yliopiston Arkeologian laitos suoritti 24.5.–5.6.1971 Liedon Vanhalinnalla.*
- Luoto, Jukka (1972): *Kertomus kaivauksista, jotka suoritettiin Turun Yliopiston Arkeologian laitoksen toimesta Liedon Vanhalinnalla 14.–29.5.1970.*
- Luoto, Jukka (1975): *Lieto, Vanhalinna 1968. Venevalkama. Tietoja kaivauksista.*
- Sarasmo, Esko (1970): *Kertomus Liedon Vanhalinnan linnavuoren kaivauksesta, joka suoritettiin Turun Yliopiston toimeksiannosta Ester ja Mauno Wanhalinnan lahjoituksen varoilla 1.7.–22.7.1960.*
- Sarasmo, Esko (1970): *Kertomus Liedon Vanhalinnan linnavuoren kaivauksista, jotka suoritettiin Turun Yliopiston toimesta Ester ja Mauno Wanhalinnan lahjoituksen varoilla 1-31.7.1959.*
- Luoto, Jukka (1968): *Lieto, Vanhalinna 1968, Venevalkama.*
- Sarasmo, Esko (1968): *Kertomus erillisen röykkiön kaivauksesta Liedon Vanhalinnan linnavuorella 29.7. – 2.8.1958, joka maisteri Esko Sarasmon johdolla suoritettiin vuoren laen muun kaivauksen ohella.*
- Sarasmo, Esko (1968): *Kertomus Liedon Vanhalinnan linnavuoren kaivauksista, jotka suoritettiin 15.7. – 4.8.1958 maisteri Esko Sarasmon johdolla.*
- Varis, M. (1962): *Kaivausmuistiinpanoja Liedon Vanhaltalinnalta vuonna 1962.*

Salo, Unto (1958): *Lieto, Vanhalinna. Kertomus vuoden 1957 kaivauksista.*
Huurre, Matti (1957): *Liedon inventointikertomus.*
Rinne, Juhani (1908-1909)
Appelgren, Hj. (1886, 1889)

Kirjallisuutta:

Appelgren, Hj. (1891): *Suomen muinaislinnat, SMYA XII*
Lehtonen, Kaisa (2000) Iron Age settlement in the river Aurajoki valley: Its pattern and relation to the settlement of historic times. *Sites and Settlement.* Toim. Nissinaho.
Luoto, Jukka (1984): *Liedon Vanhalinnan mäkilinna, SMYA 87*
Luoto, Jukka (1988): *Liedon esihistoria, Liedon historia I.*
Lähdesmäki Ulla (1995): An Early Iron Age urn burial in Vanhalinna, Lieto. *Karhunhammas 16.*
Lähdesmäki, Ulla (2000) Esimerkki suppean alueen kokonaisinventoinnista: Liedon Vanhalinnan alueen asutuskuvan tutkimus. *Arkeologinen inventointi. Opas inventoinnin suunnitteluun ja toteuttamiseen.* Toim. Maaranen & Kirkinen.
Masonen, Jaakko (1988): *Hämeen Härkätie, synty ja varhaisvaiheet.* Tiemuseon julkaisuja 4.
Pukkila, Korkeakoski-Väisänen, Lehtonen (toim.) (2009): *Muinaisjäännös ja maisemakohde. Kuusitoista näkökulmaa arkeologisiin ja kasvitieteellisiin tutkimuksiin Liedon Vanhalinnassa ja sen ympäristössä.*
Rinne, Juhani (1914): *Suomen keskiaikaiset mäkilinnat I.*
Salo, Unto (1995): Aurajokilaakson pronssikautinen ja rautakautinen asutus. Tietoja, tulkintoja, kysymyksiä. *Ihmisen maisema. Kirjoituksia yhteisön ja ympäristön muutoksesta Lounais-Suomen rannikolla.* Muuttuva miljö – muuttuva yhteisö – projekti. Toim. Nissinaho.
Terho, Henri (toim.) (2002): *Vuodet, vuodenajat, Vanhalinna.*

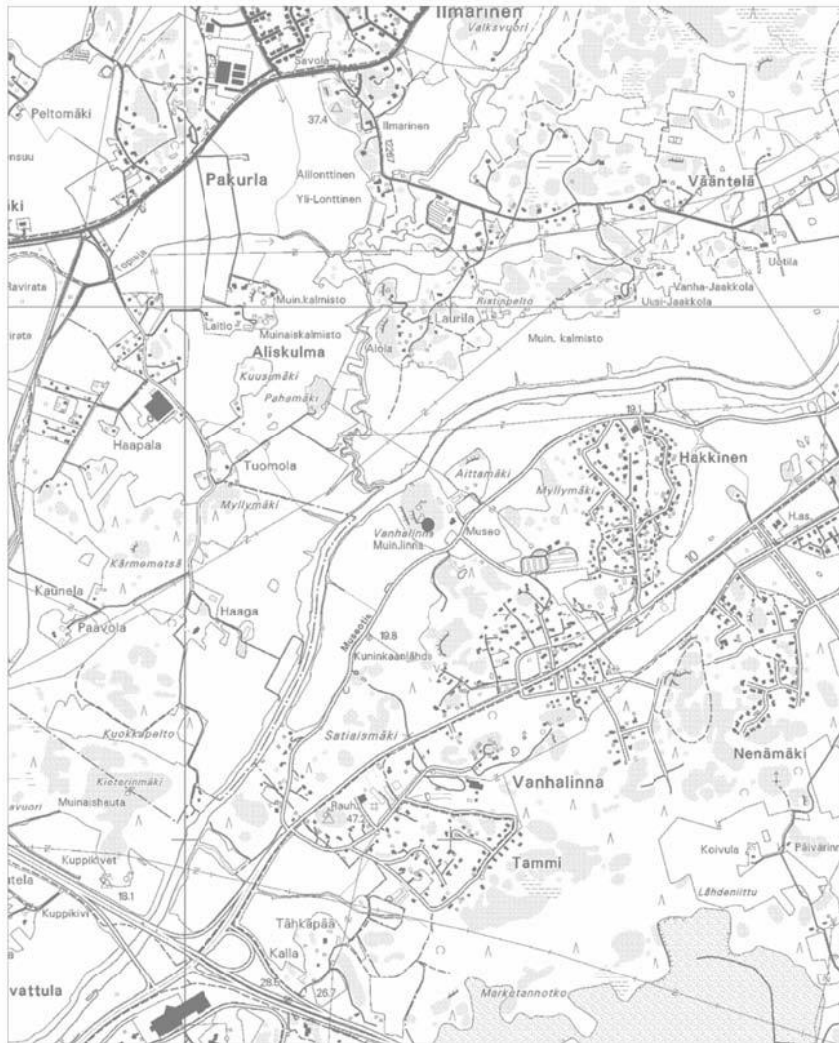

Kartta 1. Seutukartta Turku. Liedon Vanhalinna merkitty pallolla.

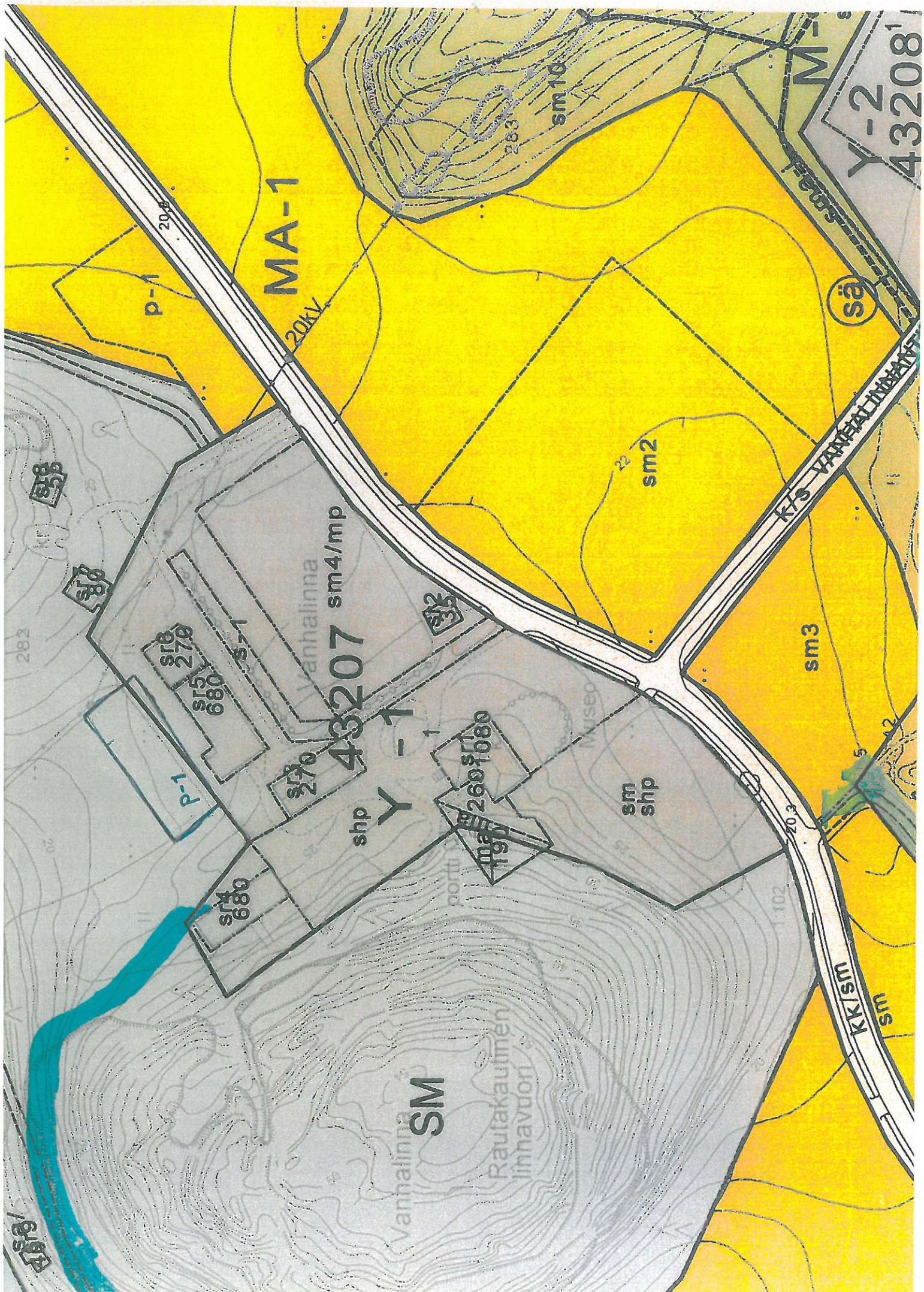
Mk 1:250 000

WSOY Tiekartat 1. Geodata 1988.

Kartta 2. Peruskarttaote
Mk 1:20 000
PerusCD 1998

MA-1

Y-2081
432081

43207

Y-1

SM

sm10

sm2

sm3

sm shp

sm shp

KK/SM

SM

p-1

p-1

sr0 270

sr5 680

sr4 680

sr70

ma 260/680
192

20kV

20.3

1:102

Vanhalinna

Vanhalinna

Rautakaupungin
linnavuori

nortti

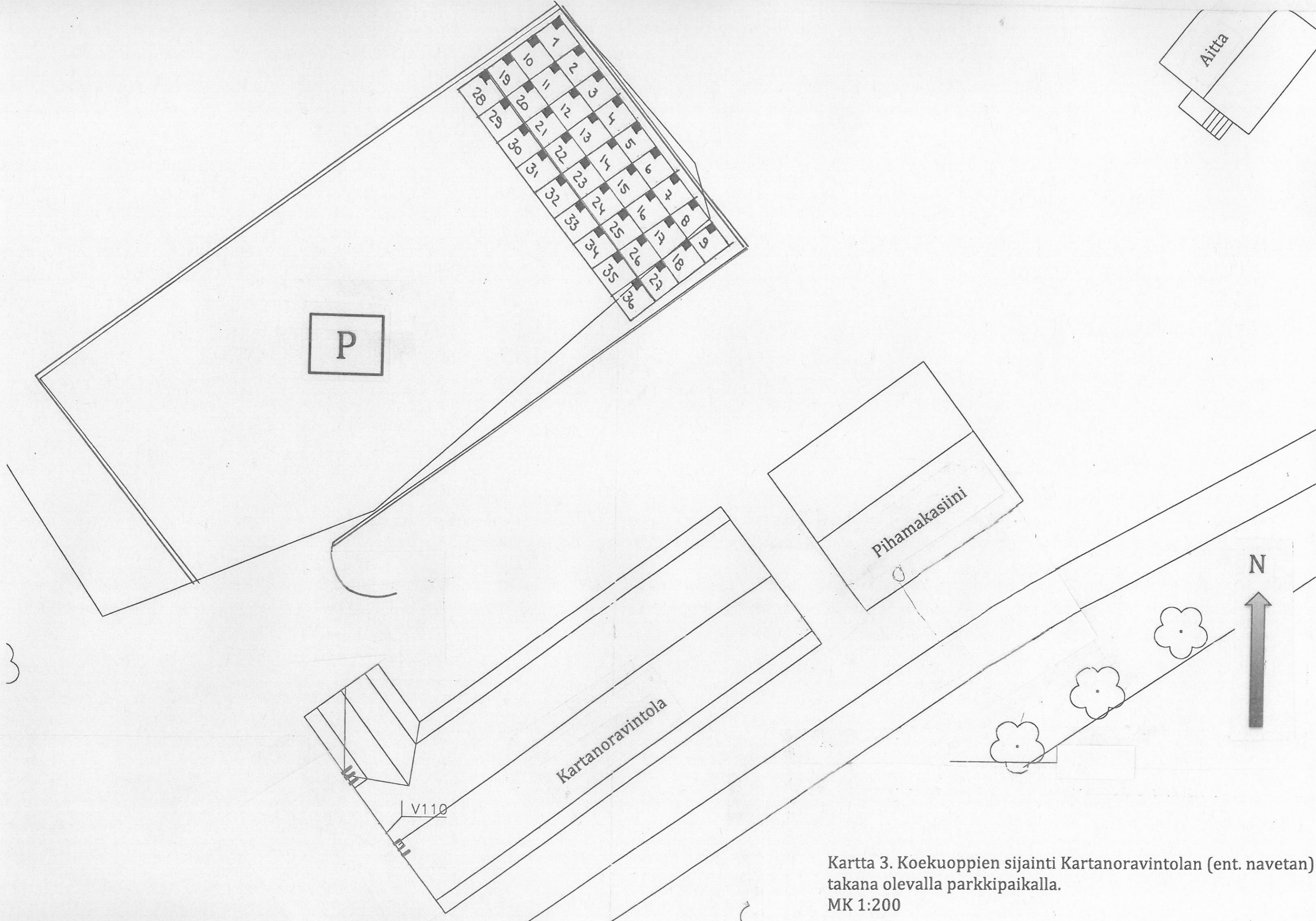
Museo

Teur

(sä)

K/S VANHALINNAVAIHTU

432081

Kartta 3. Koekuoppien sijainti Kartanoravintolan (ent. navetan) takana olevalla parkkipaikalla.
MK 1:200

1. Johdanto

1.1. Liedon Vanhalinna

Liedon Vanhalinna on museo- ja kulttuurikeskus, joka sijaitsee Aurajoen kulttuurimaisemassa muinaisen Hämeen Härkätien varrella. Näkyvimvät maamerkit ovat korkealla maisemassa kohoava esihistoriallinen Linnavuori sekä Aurajokilaakso perinteisine peltomaisemineen. Vanhalinnan alueella on useita muinaisjäännöksiä, kuten esimerkiksi Aittamäen kalmisto, joita on tutkittu arkeologisesti. Vanhimmat kirjalliset tiedot Linnavuoren juurella sijaitsevasta maatilasta ovat vuodelta 1438, Turun piispa Maunu Tavast vaihtoi silloin ”vanhan linnan luona” olleen tilan kahteen Ruotsissa sijaitsevaan tilaan. Tilalla on historiansa aikana ollut useita omistajia aina Ruotsin kruunusta ja piispanistuimesta hoviseppään ja tehtailijasukuun. Tilan nykyinen rakennuskanta on 1800-luvun lopulta ja 1900-luvun alusta. Viimeiset yksityiset omistajat Ester ja Mauno Vanhalinna lahjoittivat vuonna 1956 kartanon maa-alueineen ja irtaimistoineen tuolloin yksityiselle Turun Yliopistolle toivoen sen palvelevan suomalaista kulttuuriryöstä ja välittävän heidän arvomaailmaansa tuleville sukupolville. Lahjoittajat toivoivat, että tilalla ylläpidetään museota, jatketaan maanviljelyä ja tehdään arkeologisia tutkimuksia.

Nykyään Vanhalinna on Turun Yliopistosäätiön omistuksessa ja toiminnasta vastaa Vanhalinna –säätiö. Vanhalinnassa vieraillee vuosittain yli 20 000 kävijää. Vanhalinnassa on museoammatillisesti hoidettu museo, ja kulttuurimaisemaa ja alueen esihistoriaa ja historiaa tuodaan esille paitsi näyttelyissä myös kulttuuripoluilla. Vanhalinna profiloituu myös Aurajokilaakson maisemamuseona: yleisölle halutaan tarjota mahdollisuus vaikuttaa maisemista ja saada kulttuurihistoriallisia elämyksiä sekä arkisissa että juhlavammassa yhteyksissä. Vanhalinnan alue sisältyy useisiin valtakunnallisesti arvokkaisiin maisemaluokituksiin. Alue kokonaisuudessaan muodostaa merkittävän nähtävyyden, jonka rikas kasvisto ja runsas lintulajisto houkuttelevat kävijöitä. Alueella esiintyy liki 400 kasvilajia, joista harvinaisimpia ovat linnavuoren lukuisat rautakautiset arkeofyytit.

1.2. Aikaisemmat arkeologiset inventoinnit ja tutkimukset Vanhalinnassa

Liedon Vanhalinnan kylän Vanhalinnan yksinäistila (Rno 1:102) ja sen alueella sijaitseva muinaislinna sijaitsevat Aurajokilaaksossa n. 8 km nykyisestä jokisuusta itään. Alueelta tunnetaan runsaasti kiinteitä muinaisjäännöksiä. Varhaisimmat Vanhalinnan alueen tutkimukset pohjautuvat 1780-luvulle, jolloin H.G. Porthan kiinnitti huomiota paikan nimeen. Ensimmäiset kenttätutkimukset Vanhalinnan linnavuorella suoritti Hj. Appelgren vuosina 1886 ja 1889. Näitä seurasivat Juhani Rinteen kaivaukset vuonna 1908 ja 1909. Arkeologiset kaivaukset käynnistyivät uudelleen vuonna 1957 tilan siirryttyä lahjoituksena Turun yliopiston omistukseen. Kaivauksia tehtiin pääasiassa linnavuoren laella vuosina 1957–60 (Unto Salo, Esko Sarasmo), 1967–1975 (Esko Sarasmo, Jukka Luoto).

Linnavuoren kaakkoisrinteellä, kartanon puoleisessa osassa on tehty koetutkimuksia vuonna 1992, jolloin tavoitteena oli mm. tutkia linnavuorelle johtavan polun muodostumista (Hautio

& Lähdesmäki 1993). Kaakkoisrinteellä on myös suoritettu kaivaus vuonna 2000 (Suvi Mäkinen), koekuopitus vuonna 2006 (Maija Helamaa) ja järjestetty Turun yliopiston arkeologian oppiaineen opetuskaivaukset vuosina 2006, 2007 ja 2008 (Jouko Pukkila). Linnavuoren koillisrintettä on tutkittu vuosina 1996 (Tähtitalvikki Järvinen), 2002 (Kristiina Korkeakoski-Väisänen), 2003 (Kristiina Korkeakoski-Väisänen & Henrik Asplund) ja 2004 (Kristiina Korkeakoski-Väisänen, Henrik Asplund).

Aittamäen kalmistossa on tehty arkeologisia tutkimuksia vuosina 1993 (Silja Salminen & Ulla Lähdesmäki), 1994 (Päivi Hakanpää & Liisa Seppänen & Katja Glasberg, Minna Hautio, Tiina Jäkärä) ja 1995 (Kristiina Korkeakoski-Väisänen, Marja Sipilä).

Linnavuoren ympäryspellot on inventoitu vuonna 1954, jolloin Matti Huurre suoritti Liedon kunnan arkeologisen inventoinnin Muinaistieteellisen toimikunnan työnä. Muinaislinnan lähiympäristöstä Huurre mainitsee seuraavaa: ”Linnavuoren juurella, Aurajoen rannalla olevalla pellolla on selvä, melko laaja palaneen maan alue, josta löytyi palanutta savea, mutta ei muuta.” Inventointikartassa liitteenä olevasta, käsivaralla piirretystä kartasta käy ilmi palaneen maan summittainen sijainti linnavuoren länsipuolella jokirannassa. Huurre mainitsee inventointikertomuksessaan myös kaatuneen kuusen juurakosta löytämänsä, tarkemmin ajoittamattomat huonolaatuiset ja rapautuneet keramiikanpalat, ”jotka olivat peräisin tasapohjaisesta, luultavasti aivan koristeettomasta, ei kovin suuresta astiasta”. Huurre kutsuu paikkaa Riihikallion notkoksi ja mainitsee sen sijaitsevan Vanhalinnan kartanosta n. 300 m etelään. Riihikallion notkoa ja muita linnavuoren ympäryspelloja koekuopitettiin ja pintapoimittiin myös vuonna 1992 (Minna Hautio & Ulla Lähdesmäki). Vuonna 1996 (Taivainen) pellostä pintapoimittiin 7500 m² kokoinen alue, jolloin löydettiin mm. pieni pronssilevyn kappale ja miniatyyrikokoinen kivitaltta. Linnavuoren etelä- ja lounaispuolen peltojen reunoja on pintapoimittu myös vuonna 1998 (Aino Nissinaho). Vuonna 2009 (Hannele Lehtonen & Maija Lehikoinen) Vuoripellon Aurajoen puoleinen ranta koekuopitettiin rantaviivaan tehdyn kulttuuripolun alta.

Muista linnavuoren ympärysalueista on tutkittu Hämeen Härkätietä vuonna 1988 (Jaakko Masonen), koillisrinteen alapuolista aluetta vuonna 1995 (Jouko Pukkila) ja linnavuoren lounaispuolen metsäkaistaletta Härkätieltä Aurajoen rantaan asti vuonna 1996 (Jouni Taivainen). Vanhalinnan tilan metsäaluetta on tutkittu myös vuonna 1998 (Aino Nissinaho). Kartanon pihapiiriä on tutkittu vuonna 1996 (Tähtitalvikki Järvinen), vuonna 1997 (Kristiina Korkeakoski-Väisänen), vuonna 1998 (Esa Saari), vuonna 2000 (Suvi Mäkinen, Aino Nissinaho) ja vuonna 2011 (Hannele Lehtonen).

1.3. Vanhalinnan topografia ja ympäristön kuvaus

Liedon Vanhalinnan linnavuori ja Vanhalinnan tila sijaitsevat Aurajoen kaakkoisrannalla ja Härkätien luoteispuolella. Vanhalinnan kartanon pihapiiri on mäen koillispuolella tasaisella maalla ja siitä edelleen koilliseen on metsäinen ja maapeitteinen Aittämäki.

Linnavuoren rinteet kaakkoisinta puolta lukuun ottamatta ovat jyrkkiä, länsipuoli jopa pystysuora. Linnavuori on pääasiassa paljasta kalliota, mutta rinteiden alaosat ja etenkin kaakon puoleinen rinne ovat mineraalimaiden peittämiä. Maaperä rinteillä on erityyppistä

mineraalimaata, viereiset peltoalueet ovat savea. Ympäröivä jokilaakso on loivaa jokea kohti viettävää rinteitä, kauempana alkavat metsäiset ja kallioidet moreenipohjaiset alueet. Siellä täällä peltojen keskellä on pieniä metsäisiä saarekkeitä, joita ei kivisyyden takia ole voinut viljellä.

Linnavuoreen rajautuvan länsipuolen peltoalueen korkeus on n. 10-20 m mpy ja etelä- sekä itäpuolen peltoalueen korkeus 20-25 m mpy. Linnavuori itse kohoaa noin 55 m mpy. Linnavuoren laki on ollut esillä noin viisi tuhatta vuotta sitten, jolloin se on ollut kallioluoto silloisessa ulkosaaristossa. Ympäröivät alueet paljastuivat parisen tuhatta vuotta myöhemmin kivikauden lopulla ja pronssikauden alkupuolella. Tuolloin mäki oli pitkän ja kapean merenlahden rannalla. Samoihin aikoihin alkoivat savialueet paljastua merestä ja jokilaakso muotoutua, vaikka joen suu sijaitsikin vielä hieman ylempänä. Tällöin myös ensimmäiset asutuksen merkit ja kalmistot ilmaantuvat lähialueille; kivikaudelle ajoittuva Ristinpelto sekä pronssikautiset Kotokallio ja Keetterinmäki. Vanhalinnan linnavuoren laelta on löydetty merkkejä nuoremman pronssikauden asutuksesta (Luoto 1984, 151), rinteiltä varhaisen rautakauden aktiviteeteista kertovia keramiikan paloja (Helamaa 2006) ja linnavuoren lähimmästä ympäristöstä vaikeasti ajoitettavia kivi- ja kvartsi-iskoksia (Hautio & Lähdesmäki 1992, Taivainen 1997). Ne kuitenkin lienee tulkittavissa osoitukseksi ns. epineoliittisesta asutuksesta.

Ajanlaskun vaihteen jälkeen rautakauden kalmistollinen asutus levisi ylemmäs jokivartta. Vanhemman roomalaisajan hautauksia tunnetaan Aittamäeltä (Lähdesmäki 1995) ja koillisrinteen tutkimusten yhteydessä saatu saman ajanjakson radiohiiliajoitus (Asplund 2005, 20-23). Myös vuonna 2007 kaakkoisrinteellä esiin tulleesta liedestä on vanhemman roomalaisajan radiohiiliajoitus (Pukkila 2008). Aittamäellä on myös viikinkiaikainen kalmisto. Selkeä ja varma käyttövaihe linnavuorella on rautakauden lopulta, 1000-luvulta alkaen. Tätä vaihetta luonnehtivat rakenteet ja lukuisat löydöt ja se todettiin jo vanhimmissa tutkimuksissa 1800-luvun lopulla. Vaihe päättyy 1300-luvun kuluessa. Ensimmäinen Vanhalinnaan liittyvä kirjallinen tieto on vuodelta 1438 ja liittyy maatilaa, ei itse linnavuoreen.

1.4. Vuoden 2013 koetutkimuksen taustaa

Vuonna 2012 Rasion koulutuskuntayhtymän (Raseko) Mynämäellä sijaitseva käsi- ja taideteollisen muinaistekniikan oppiaine tarjosi heidän tekemänsä viikinkiveneen sijoittamista Vanhalinnaan. Viikinkivene Helka oli ollut jo useamman vuoden kuivalla maalla, joten sitä ei enää voitu laskea veteen. Vanhalinnan visio 2015 mukaan, tavoitteena on tehdä pihapiiriin nykyisen parkkipaikan kohdalle ulkotapahtumille oma alue ja tähän viikinkiveneen katsottiin sopivan. Veneelle päätettiin tehdä suojakatos, jonka eteen tulee myös pieni esiintymistasanne (kuva 1).

Viikinkivene ja suojarakennus tullaan sijoittamaan kartanoravintolan (ent. navetta) taakse nykyiselle parkkipaikalle, sen koillispuolelle. Alue sijaitsee Linnavuoren ja Aittamäen kalmiston välissä, lähellä Aurajokea, rantaniityn vieressä. Kyse on entisestä peltomaasta, joka sijoittuu noin 22 metrin korkeuskäyrän tuntumaan. Karttalähteiden (mm. tiluskartta v. 1911) ja valokuvien (esim. Rinne 1914, Suomen keskiaikaiset mäkikinnat 1, kuva 37)

perusteella alue on ollut peltoa ja laidunmaata aina 1910-luvulle saakka. Sen jälkeen paikalle on rakennettu vuonna 1919 tiilinavetta ja myöhemmin sen viereen pihamakasiini vuonna 1945.

Alueella on tehty vuonna 1998 arkeologisia tutkimuksia parkkipaikan perustamisen yhteydessä, jolloin pysäköintialueen eri puolille tehtiin viisi koeojaa ja neljä koeruutua, yhteensä noin 42 m². Muinaisjäännoiksi ei tullut esiin ja kaikki löydöt olivat moderneja. Navetan takainen maasto oli kokonaan käännettyä ja sisälsi mm. rakennusjätettä navetan rakentamisajalta sekä sen korjauksista. Lisäksi navetan takana on ollut laaja lantakatos ja tunkio. Pihamakasiinin kohdalla maakerrokset eivät olleet niin sekoittuneita kuin navetan kohdalla. Sielläkin oli useampia salaojakaivantoja, mutta pääasiassa vanhaa peltomaata. Myös tältä alueelta ei tavattu esihistoriallisia tai keskiaikaisia löytöjä. (Esa Saari: *Lieto, Vanhalinna 1998. Rakennusprojektiin liittyvät arkeologiset tutkimukset*, s. 1-3.)

Koska alue, johon viikinkiveneen suojarakennus sijoitetaan sijaitsee lähellä Aittamäen kalmistoa ja vuoden 1998 tehdyt koeojat ja –kuopat eivät suoraan sijoittuneet viikinkiveneen sijoituspaikalle, alueella tehtiin koetutkimus (tutkimuslupapäätös MV/127/05.04.01.02/2013). Koetutkimuksen suoritti Vanhalinnan museopalvelupäällikkö, arkeologi, FM Hannele Lehtonen. Kenttätöissä apuna oli myös museoharjoittelija HuK Hanna Pyhtilä. Kaivausten kustannuksista vastasi Liedon Vanhalinna –säätio.

2. Tutkimusmenetelmät

Parkkipaikan koillispääty koekuopitettiin 18 x 10 m alalta alueella, johon viikinkiveneen suojarakennus tehdään (kuva 2). Koekuopat sijaitsivat seuraavan alueen sisällä: 6717426.990 / 3246273.213 – 6717413.442 / 3246280.533 (kuva 3). Koekuopat sijoitettiin luode-kaakkois-suuntaisesti niin, että yhdessä rivissä oli yhdeksän koekuoppaa ja rivejä oli neljä (kartta 3). Koekuopat tehtiin kahden metrin välein 50 cm x 50 cm laajuisilla koepistoilla. Pintasoran poisto ja kaikki koekuopat kaivettiin lapiolla.

Kuoppien koordinaatit mitattiin GPS-laitteella ja korkeudet vaaituskoneella. Korkeuskiintopisteenä käytettiin valtakunnallista korkeuskiintopistettä nro 282, jonka korkeus on 23,73 m mpy.

3. Koekuoppien havainnot

Koekuoppien koordinaatit, pinta- ja pohjakorkeudet mmpy sekä havainnot

Kuopan nro	Koordinaatit	Mmpy (pinta/pohja)	Havainnot
1	6717426.990/ 3246273.213	21,98 / 21,51	Pintasoran alla savinen peltomaa. Ei löytöjä.
2	6717425.015 /	22,01 / 21,52	Pintasoran alla savinen peltomaa.

	3246274.913		Ei löytöjä.
3	6717423.126 / 3246274.782	22,03 / 21,49	Pintasoran alla savinen peltomaa. Ei löytöjä. Kuva 4.
4	6717426.033 / 3246276.612	22,02 / 21,55	Pintasoran alla savinen peltomaa. Ei löytöjä. Kuva 5.
5	6717421.050/ 3246278.311	22,00 / 21,53	Pintasoran alla savinen peltomaa. Ei löytöjä. Kuva 6.
6	6717418.939 / 3246281.839	22,03 / 21,56	Pintasoran alla savinen peltomaa. Ei löytöjä. Kuva 7.
7	6717416.828 / 3246285.368	22,06 / 21,58	Pintasoran alla savinen peltomaa. Ei löytöjä. Kuva 8.
8	6717416.956 / 3246283.539	22,11 / 21,52	Pintasoran alla savinen peltomaa. Ei löytöjä.
9	6717415.192 / 3246283.408	22,10 / 21,66	Pintasoran alla savinen peltomaa. Ei löytöjä.
10	6717425.208 / 3246272.168	22,02 / 21,53	Pintasoran alla savinen peltomaa. Ei löytöjä. Kuva 9.
11	6717425.144 / 3246273.083	22,04 / 21,59	Pintasoran alla savinen peltomaa. Ei löytöjä. Kuva 10.
12	6717425.080 / 3246273.998	22,09 / 21,51	Pintasoran alla savinen peltomaa. Ei löytöjä.
13	6717423.097 / 3246275.697	22,13 / 21,67	Pintasoran alla savinen peltomaa. Ei löytöjä. Kuva 11.
14	6717421.050 / 3246278.311	22,18 / 21,65	Pintasoran alla savinen peltomaa. Ei löytöjä.
15	6717419.132 / 3246279.095	22,23 / 21,70	Pintasoran alla savinen peltomaa. Ei löytöjä. Kuva 12.
16	6717417.085 / 3246281.709	22,27 / 21,75	Pintasoran alla savinen peltomaa. Ei löytöjä. Kuva 13.
17	6717416.956 / 3246283.539	22,28 / 21,70	Pintasoran alla savinen peltomaa. Ei löytöjä.
18	6717414.974 / 3246285.238	22,22 / 21,74	Pintasoran alla savinen peltomaa. Löytönä heti sorakerroksen alta moderni rautanaula. Löytöä ei otettu talteen. Kuva 14.
19	6717427.191 / 3246270.469	22,20 / 21,68	Pintasoran alla savinen peltomaa. Ei löytöjä. Kuva 15.
20	6717426.934 / 3246274.128	22,24 / 21,75	Pintasoran alla savinen peltomaa. Ei löytöjä. Kuva 16.
21	6717423.290 / 3246272.953	22,26 / 21,78	Pintasoran alla savinen peltomaa. Ei löytöjä.
22	6717421.243/ 3246275.566	22,26 / 21,78	Pintasoran alla savinen peltomaa. Ei löytöjä. Kuva 17.
23	6717419.261 / 3246277.266	22,28 / 21,72	Pintasoran alla savinen peltomaa. Ei löytöjä. Kuva 18.
24	6717417.342 / 3246278.050	22,28 / 21,79	Pintasoran alla savinen peltomaa. Ei löytöjä. Kuva 19.
25	6717415.489 / 3246277.920	22,39 / 21,90	Pintasoran alla savinen peltomaa. Ei löytöjä. Kuva 20.
26	6717413.638 /	22,47 / 22,01	Pintasoran alla savinen peltomaa.

	3246277.789		Ei löytöjä.
27	6717411.716 / 3246278.573	22,77 / 22,22	Pintasoran alla savinen peltomaa. Ei löytöjä.
28	6717423.612 / 3246268.378	22,12 / 21,53	Pintasoran alla savinen peltomaa. Ei löytöjä. Kuva 21.
29	6717423.419 / 3246271.123	22,20 / 21,74	Pintasoran alla savinen peltomaa. Ei löytöjä. Kuva 22.
30	6717421.436 / 3246272.822	22,22 / 21,75	Pintasoran alla savinen peltomaa. Ei löytöjä. Kuva 23.
31	6717421.308 / 3246274.652	22,33 / 21,77	Pintasoran alla savinen peltomaa. Ei löytöjä.
32	6717419.325 / 3246276.351	22,42 / 21,95	Pintasoran alla savinen peltomaa. Ei löytöjä. Kuva 24.
33	6717415.617 / 3246276.090	22,43 / 21,89	Pintasoran alla savinen peltomaa. Ei löytöjä. Kuva 25.
34	6717415.553 / 3246277.005	22,50 / 21,92	Pintasoran alla savinen peltomaa. Löytönä heti sorakerroksen alta posliiniastian pala. Löytöä ei otettu talteen.
35	6717417.214 / 3246279.879	22,53 / 22,04	Pintasoran alla savinen peltomaa. Ei löytöjä.
36	6717413.442/ 3246280.533	22,52 / 22,01	Pintasoran alla savinen peltomaa. Ei löytöjä. Kuva 26.

4. Lopuksi

Vanhalinnan pihapiirissä, kartanoravintolan (ent. navetan) takana olevalla parkkipaikalla tehtiin koetutkimus lokakuussa 2013. Tulevan viikinkivene Helkan suojarakennuksen kohdalle kaivettiin 36 koekuoppaa, joiden koko oli noin 50 cm x 50 cm. Kuoppien syvyys oli keskimäärin noin 50 cm. Alueella oli kauttaaltaan pintasoran alla savinen, tasalaatuinen peltomaa, jossa ei havaittu värieroja tai maa-aineksen muuttumista. Varhaisempien kartta- ja kuvalähteiden perusteella tiedetäänkin, että alue on ollut peltona ja rantaniittynä aina 1910-luvulle asti. Koekuopista ei löydetty jälkiä kiinteistä muinaisjäännöksistä ja myös esinelöydöt olivat niukat ja löydöt olivat moderneja (rautanaula ja posliiniastian pala). Löydöt tulivat heti sorakerroksen alta ja niitä ei otettu talteen.

Liedon Vanhalinnassa 15.11.2013

FM Hannele Lehtonen

Kuvat

VIKINKILAVA HELGA

HAVAINNEKUVA
A3

19.12.2012 NK / HV P:\2200-2299\2283\2283_Pai_v02.dwg

schauman
projektorit oy
myyntikeskus
07-20151-800
www.schauman.fi

Kuva 1. Viikinkilavan Helkan suojarakennuksen havainnekuva. Kuva pohjoiseen.

Kuva 3. Koetutkimusalue. Kuva kaakkoon.

Kuva 4. Kuoppa 3. Kuva pohjoiseen.

Kuva 5. Kuoppa 4. Kuva pohjoiseen.

Kuva 6. Kuoppa 5. Kuva pohjoiseen.

Kuva 7. Kuoppa 6. Kuva pohjoiseen.

Kuva 8. Kuoppa 7. Kuva pohjoiseen.

Kuva 9. Kuoppa 10. Kuva pohjoiseen.

Kuva 10. Kuoppa 11. Kuva pohjoiseen.

Kuva 11. Kuoppa 13. Kuva pohjoiseen.

Kuva 12. Kuoppa 15. Kuva pohjoiseen.

Kuva 13. Kuoppa 16. Kuva pohjoiseen.

Kuva 14. Kuoppa 18. Kuva pohjoiseen.

Kuva 15. Kuoppa 19. Kuva pohjoiseen.

Kuva 16. Kuoppa 20. Kuva pohjoiseen.

Kuva 17. Kuoppa 22. Kuva pohjoiseen.

Kuva 18. Kuoppa 23. Kuva pohjoiseen.

Kuva 19. Kuoppa 24. Kuva pohjoiseen.

Kuva 20. Kuoppa 25. Kuva pohjoiseen.

Kuva 21. Kuoppa 28. Kuva pohjoiseen.

Kuva 22. Kuoppa 29. Kuva pohjoiseen.

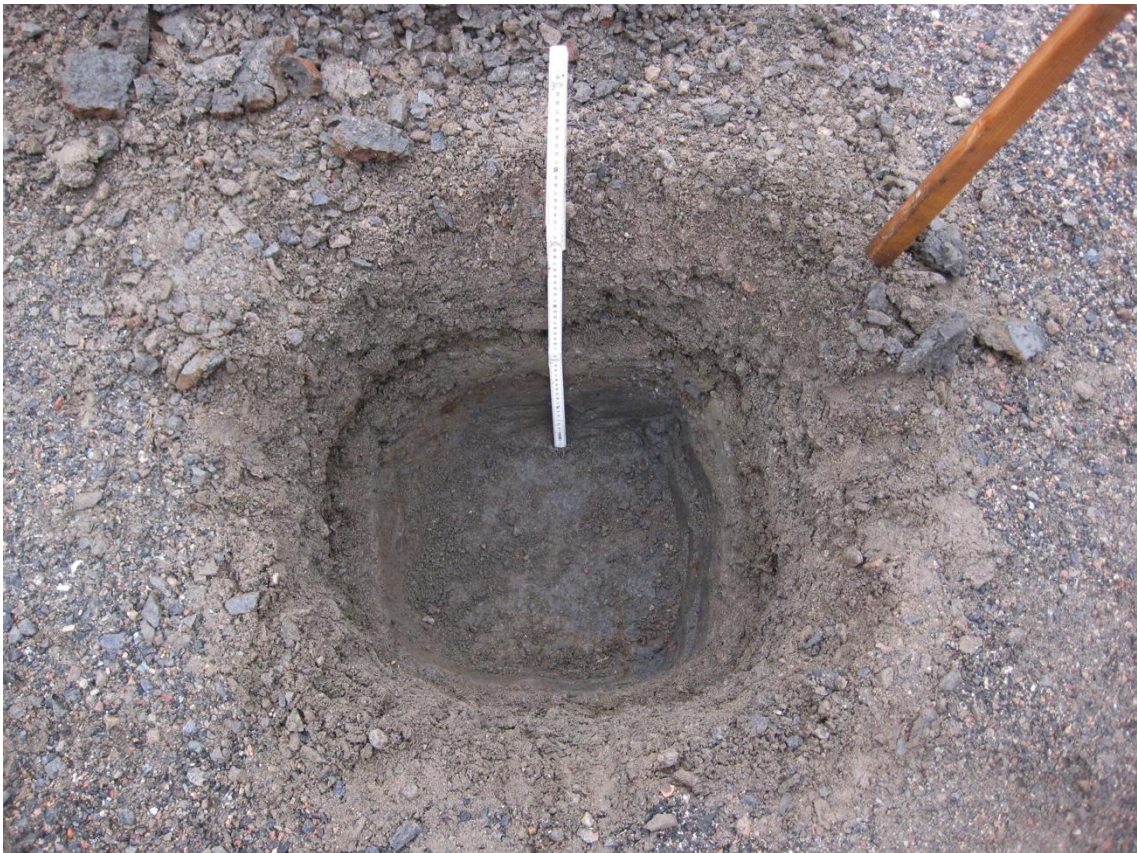
Kuva 23. Kuoppa 30. Kuva pohjoiseen.

Kuva 24. Kuoppa 32. Kuva pohjoiseen.

Kuva 25. Kuoppa 33. Kuva pohjoiseen.

Kuva 26. Kuoppa 36. Kuva pohjoiseen.